

SKAL VINTERRAPSEN SÅS OM?

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Vinterrapsen har mange steder haft megen modgang, først en såning i et udfordrende såbed og senest adskillige dage med (bar)frost og høj sol. Særligt marker med angreb af kålbrok kan være truede.

- [Plantetallets betydning for udbytte](#)
- [Betydning af planternes udvikling og vitalitet](#)
- [Markens ensartethed](#)
- [Omsåning på grund af kålbrok](#)
- [Økonomi](#)
- [Gødningskvote ved omsåning](#)
- [Arealer hvor Kerb er anvendt](#)

Omsåning af vinterraps kan blive aktuel på en del lokaliteter, men 15 vinterrapsplanter pr. m², der gror godt til, vil ofte være nok til at sikre et pænt udbytte, når de er ensartet fordelt.

Når der skal tages stilling til eventuel omsåning, er det vigtigt at gøre sig klart, at der allerede er sket et tab. Det gælder således om at minimere tabet. Du skal altså tage stilling til om en ny afgrøde kan give et bedre økonomisk resultat end den skadede afgrøde.

Spørgsmålet er, hvilket økonomisk resultat kan den skadede vinterraps give, og hvilket økonomisk resultat giver en alternativ afgrøde.

Foruden plantetallet skal planternes vitalitet bedømmes. 15 levedygtige planter pr. m² er som nævnt nok til at sikre et pænt udbytte, hvis de er jævnt fordelt i marken og er vitale.

[Til top](#)

PLANTETALLETS BETYDNING FOR UDBYTTET

Landsforsøg helt tilbage fra 1986, hvor der var en kraftig udvintring, viste, at få men kraftige vinterrapsplanter kan give et fornuftigt udbytte, hvis planterne er jævnt fordelt i marken. I forsøgene høstede man et udbytte på 38,8 hkg pr. ha ved et plantetal på kun 17 planter pr. m². Hvis ukrudtet i marken er under kontrol, kan ca. 15 levedygtige planter pr. m² altså være nok til at sikre et pænt udbytte.

[Til top](#)

BETYDNING AF PLANTERNES UDVIKLING OG VITALITET

Ved vækststart bør rapsplanterne være friske i hjerteskuddet, sprøde i roden og begynde at sætte nye hvide rødder. Der kan ikke forventes fuldt udbytte, hvis rapsplanterne er små og svage. I landsforsøgene med sen såning af vinterraps har det i nogle år kostet op til 20 pct. af udbyttet at udsætte såtidspunktet til starten af september, på grund af små og svagt udviklede rapsplanter ved den sene såtid. I de marker, hvor der lige nu er små og svagt udviklede rapsplanter, er det derfor ikke urimeligt at regne med et udbyttetab på op til 20 pct.

[Til top](#)

MARKENS ENSARTETHED

Ved vækststart handler det om at danne sig et overblik over hele markens eller delmarkens plantebestand og træffe en beslutning ud fra en vurdering af både plantebestand og planternes størrelse og vitalitet. Du bør således foretage en skønsmæssig vurdering af i hvor stor en del af marken, der kan forventes et tab som følge af enten et for lavt plantetal eller en for dårlig udvikling/vitalitet af planterne.

[Til top](#)

OMSÅNING PÅ GRUND AF KÅLBROK

Kålbrot breder sig desværre og findes i flere og flere marker.

Ved kraftige angreb på hovedroden er planterne tit gået ud om foråret. Hvis angrebene derimod sidder på siderødderne, og der også er mange uangrebne rødder, udvikler rapsen sig oftest væsentlig bedre end forventet. Se foto 1-2. En forudsætning er dog, at planterne er veletablerede, dvs. har en kraftig udviklet rod fra efteråret. En anden forudsætning er, at der er normale eller gode vækstbetingelser i foråret. I tørre forår har planterne nemlig svært ved at optage vand og næringsstoffer, fordi rodudviklingen er hæmmet af kålbrot.

I en undersøgelse udført af Agrovi blev der i en mark med næsten 100 procent angrebne planter fundet et udbyttetab på ca. 70 procent i områder med angreb hovedsagelig på hovedroden og 25 procent i områder med angreb hovedsagelig på siderødder.

Hvis der i foråret er 20 veletablerede planter pr. m², hvor der kun er angreb på siderødder, og udsigt til normale eller gode vækstbetingelser, anbefales omsåning ikke.

Foto 1. Rapsplante fotograferet i foråret. Hovedroden er angrebet af kålbrot, og planten er gået ud. Der er ingen uangrebne rødder.

Foto 2. Rapsplante fra samme mark som foto 1 fotograferet på samme tidspunkt. Der er ikke angreb på hovedroden, og der er også mange uangrebne rødder. Næsten alle planter i marken var angrebet som denne plante, og marken gav alligevel ca. 40 hkg/ha (2013). Marken var dog sået tidligt og var veletableret

Foto 3. Rådnet vinterrapsplante med kålbrot på hovedroden fotograferet ultimo december 2016.

Foto 4-5. Vinterrapsplanter med kålbrok på hovedroden og ingen uangrebne rødder fotograferet ultimo december 2016. Der er ikke noget håb for sådanne planter.

[Til top](#)

ØKONOMI

Beslutningen om omsåning bør altid ske ud fra en sammenligning af økonomien i vinterrapsafgrøden ved det forventede reducerede udbytte og økonomien i at etablere en alternativ afgrøde. Ved denne beslutning skal det indgå i beregningerne, at udgifterne til udsæd, såning, ukrudtssprøjtning normalt allerede er afholdt i vinterraps.

Eksempel på ligevægtsudbytter mellem vinterraps og vårbyg eller markært

Afgrøde, forår 2018:	Afgrødepris kr. pr. hkg	Ligevægtsudbytter, hkg pr. ha			
		10	15	20	25
Vinterraps	270	10	15	20	25
Maltbyg	125	22	33	44	55
Foderbyg	105	27	40	52	65
Markært	130	9	19	29	40

Ligevægtsudbytterne er beregnet med den forudsætning, at kravet om flere afgrøder fortsat er opfyldt, så man fortsat får den fulde EU-støtte.

[Til top](#)

GØDNINGSKVOTE VED OMSÅNING

Den kvælstofmængde, der er tildelt vinterrapsen, skal med i gødningsregnskabet for den afgrøde, der sås i stedet for. Der er ingen generel dispensationsmulighed, hvis man har udbragt hele kvælstofmængden inden omsåning.

[Til top](#)

AREALER HVOR KERB ER ANVENDT

Hvis der er anvendt Kerb 400 SC under dispensation kan der ifølge brugsanvisningen sås vårraps, ærter, hestebønner, majs og kartofler. Bemærk at såning af korn ikke må finde sted før 7 måneder efter Kerb-behandling.

Tablet 1. Forholdsregler for efterfølgende afgrøde og ved omsåning

	Efterfølgende afgrøde	Omsåning
		Om foråret kan der efter pløjning

<p>Command CS / Reactor 360 CS / Kalif 360 CS</p>	<p>Ingen begrænsninger.</p>	<p>sås korn, ærter, majs, kartofler, vårraps, gulerødder, løg og hør. Ved omsåning om efteråret kan der sås korn efter pløjning, seks uger efter behandling.</p>
<p>Belkar</p>	<p>Der er ingen restriktioner for valg af efterfølgende afgrøde.</p>	<p>Alle afgrøder, dog ikke bønner og ærter, kan etableres.</p>
<p>Kerb 400 SC (dispensation)</p>	<p>Ved såning af vintersæd efter høst af Kerb-behandlet vinterraps, skal der forudgående pløjes på lettere jorde (JB 1-4). På jordtype JB 5-10 er kraftig stubkultivering tilstrækkelig.</p>	<p>Om foråret kan der efter en grundig pløjning sås vårraps, hestebønner, ærter, majs og kartofler. Bemærk at såning af korn ikke må finde sted før 7 måneder efter Kerb-behandling.</p>
<p>Matrignon og Galera</p>	<p>I efteråret kan der kun etableres vintersæd og vinterraps. Om foråret kan der sås korn, græs, majs, roer og vårraps. Følsomme afgrøder som kartofler, ærter, kløver m.fl. kan ikke dyrkes året efter raps behandlet med Matrignon og Galera.</p>	

[Til top](#)